

עין משפט
נר מצוה

נמ.

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מסורת הש"ס

ע"א מ"י פ"ג מהל'
אסורי ביאה הלכ' ו
סמג לאוין קטן טור ש"ע
י"ד סי' קס"ט פ"א
ופע"ק ג'
ע"ב ב ג מ"י פ"ג מהל'
מאכלות אסורות
הלכ' י' סמג לאוין מה
טוש"ע י"ד סי' קס"ט פ"א
:1

הקשה הר"ר אלחנן לפי ר"ת מהא דאמרין בירושלמי דמס' דמאי מאכלין את עניים דמאי אחר רש"ג שלח לי ר' יוסי בר רבי אחריו ואמר לי זה בא (ב) מקיסרין ולמדתי ממנו ג' דברים שהוא ודאי שהוא טמא שלא בא בידו אחר שהוא ודאי שפירות קיסרין ודאי פי' ודאי טבל שהיו או כולם עמי הארץ או כולם חזירים אלא שהיה ידוע שלא עשו שהוא טמא שמרצין עליו מים והוכשר וא"ת הא תנן בשילהי תוספתא דטהרות דאמרוגיס אין מולפין עליהם מים וי"ל ה"מ צאותם שמוכרים צעיר אצל בא מדרכ רחוקה מסבצא זלף עליו מים כדי שלא יכמס עוד י"ל דה"מ צאשר ימות השנה אצל בחג מרצין עליו מים כדי שיהיה הדבר כדתנן בסוכה (דף מ"ג.) וא"ת א"כ מאי האי דקאמר בזה הכי ויעשר ממנו עליו והא"ך יכול לעשר ממנו כיון שהיה סוכות וי"ל דבחוולו של מועד מיירי דאמרין (סוכה לו.) ר' חנינא מטביל ופסיק ושלח בא בידו אחר שאם בא בידו אחר לא היה מודיע לו שהוא טבל אלא מעשר מן האחר עליו וא"ת ואימא דה"ג הוה שצא בידו אחר ומה שהודיעו שצא מקיסרין זהו לפי שהוכשר וי"ל שאם לא שלח אלא בצעל דבר אחד היה לו לפרש ולפי ששני דברים תלוין בו שלח לו סתמא ופריך בירושלמי ויעשר ממנו עליו פי' למה שלח לו בטבל ויחתוך ממנו חתיכה אחת למעשר ומתן ואמר אין דרך בני אדם לשלוח למכירה דברים חסירים ופריך ולאו מתני' היא ר' יוסי מתיר בודאי ובלבד שידוענו פי' ולמה דקדק ללא היה בידו אחר דלפילו היה בידו אחר הא מותר לשלוח אחריו בטבלו מן המתני' ומתן אית לך למימר דא"ע דפליג על רבנן לא היה צריך עובדא כותיה פי' (א) היה ס"ד שלא יעשה הלכה כמותו אלא כחכמים החלוקים עליו כמו שחושב בירושלמי דברכות כמה תנאים שלא היו עושים הלכה כמותם רבי יוסי צעא קמיה דרבי זירא (י) ולא מפירות המותרות

דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק (ב) מים של רבים אין נאסרין הא דייחיד נאסרין ותיפוק ליה דהא מחוברין ניהו לא צריכא דתלשיניהו גלא סוף סוף אבני הר שנדלדלו ניהו חסתיים דר' יוחנן דאמר אסורות לא צריכא דמפחיניהו בידיה (ג) חייא בר אבא איקלע לגבלא הוא בנות ישראל דמיעברין מעובדי כוכבים שמולו ולא טבלו הוא דמוגו עובדי כוכבים ושתו ישראל הוא תורמוסא דשלקי להו עובדי כוכבים ואכלי ישראל ולא אמר להו ולא מידי אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל צא והכרו על בניהם שהן ממוזרים ועל יינן משום יין נסך ועל תורמוסן משום בישולי עובדי כוכבים משום שאינן בני תורה על בניהם שהם ממוזרים ר' יוחנן למעמיה (ד) דא"ר יוחנן א"לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וכיון דלא טביל עובר כוכבים הוא ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עובר כוכבים ועבר הבא על בת ישראל הולד ממוזר (ה) וגזר על יינם משום יין נסך משום (ו) והאמר רב שמואל בר רב יצחק לברמא לא תקרב ועל תורמוסן משום בישולי עובדי כוכבים לפי שאינן בני תורה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי (ז) והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים ר' יוחנן כי הך לישנא ס"ל (ח) דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו עולה לשולחן של מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי בעו מיניה מרב כהנא עובר כוכבים מהו שיוליך ענבים לגת אמר להו יאסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לברמא לא תקרב איתביה רב יימר לרב כהנא (ט) עובר כוכבים שהביא ענבים לגת בסלין ובדודורין

דמלשיניהו גלא. פעמים שהם נתלשין הלכן אי דיחיד נאסרין: ספסיים דרבי יוחנן דאמר אסורות. בתמיה. כלומר מי פשטין מהכא גבי אבני הר שנדלדלו דלפילגו צהוים בני ר' חייא ור' יוחנן דהיינו ר' יוחנן דאסר: דעפחיניהו. עובד כוכבים בדיה מלמטה ותלשן ואח"כ השתחוה להן הלכן יש בהן תפיסת ידי אדם ולא דמו לאבני הר שנדלדלו מאלהים ואי דיחיד נאסרין: לפי שאינן בני תורה. אחרמוסן קאי דאי הן בני תורה שרי כדפרישן לקמיה. תורמוסן אינו נאכל חי ואינו עולה על שלחן מלכים: דודורין

(א) [לעיל מ"ז, ט]. (ב) [לעיל מ"ז, ט]. (ג) שם, (ד) [לעיל מ"ז, ט]. (ה) [לעיל מ"ז, ט]. (ו) [לעיל מ"ז, ט]. (ז) [לעיל מ"ז, ט]. (ח) [לעיל מ"ז, ט]. (ט) [לעיל מ"ז, ט]. (י) רבו היה לו לתמוה כ"ל ר"ת, (י) [לעיל מ"ז, ט]. (יא) [לעיל מ"ז, ט]. (יב) [לעיל מ"ז, ט]. (יג) [לעיל מ"ז, ט]. (יד) [לעיל מ"ז, ט]. (טו) [לעיל מ"ז, ט]. (טז) [לעיל מ"ז, ט]. (יז) [לעיל מ"ז, ט]. (יח) [לעיל מ"ז, ט]. (יט) [לעיל מ"ז, ט]. (כ) [לעיל מ"ז, ט]. (כא) [לעיל מ"ז, ט]. (כב) [לעיל מ"ז, ט]. (כג) [לעיל מ"ז, ט]. (כד) [לעיל מ"ז, ט]. (כה) [לעיל מ"ז, ט]. (כו) [לעיל מ"ז, ט]. (כז) [לעיל מ"ז, ט]. (כח) [לעיל מ"ז, ט]. (כט) [לעיל מ"ז, ט]. (ל) [לעיל מ"ז, ט].

גליון הש"ס
תום: ד"ה הא דייחיד וכו'
מאריך: כדליתא לעיל דף
מ ע"א:

הגהות הב"ח

(א) גבי הולד ממזר ועל יינם כ"ל ותיבה וגזר נמק: (ב) ת"ח (ג) [לעיל מ"ז, ט]. (ד) [לעיל מ"ז, ט]. (ה) [לעיל מ"ז, ט]. (ו) [לעיל מ"ז, ט]. (ז) [לעיל מ"ז, ט]. (ח) [לעיל מ"ז, ט]. (ט) [לעיל מ"ז, ט]. (י) [לעיל מ"ז, ט]. (יא) [לעיל מ"ז, ט]. (יב) [לעיל מ"ז, ט]. (יג) [לעיל מ"ז, ט]. (יד) [לעיל מ"ז, ט]. (טו) [לעיל מ"ז, ט]. (טז) [לעיל מ"ז, ט]. (יז) [לעיל מ"ז, ט]. (יח) [לעיל מ"ז, ט]. (יט) [לעיל מ"ז, ט]. (כ) [לעיל מ"ז, ט]. (כא) [לעיל מ"ז, ט]. (כב) [לעיל מ"ז, ט]. (כג) [לעיל מ"ז, ט]. (כד) [לעיל מ"ז, ט]. (כה) [לעיל מ"ז, ט]. (כו) [לעיל מ"ז, ט]. (כז) [לעיל מ"ז, ט]. (כח) [לעיל מ"ז, ט]. (כט) [לעיל מ"ז, ט]. (ל) [לעיל מ"ז, ט].

מוסף רש"י

לפי שאינן בני תורה. אחרמוסן קאי דאי הן בני תורה שרי כדפרישן לקמיה. תורמוסן אינו נאכל חי ואינו עולה על שלחן מלכים: דודורין

מקיסרי הן ולא רבי המיר קיסרין בתמיה ומסיק רש"ג קודם לרבי הוה משמע שאחר שהמיר רבי קיסרין שזל לא היה בו שום איסור טבל אפי' בודאי דהא ההוא אחריו ודאי הוה וגרלה לפרש ולא מפירות המותרין בקיסרין דהתם בירושל' צ"כ דדמאי אומר אלו המינין האסורין בקיסרין פי' משום דמאי משום דאלו המינים צאלו המקומות רגילין לצא מא"י והידועים שלא צאו מא"י פטורין משום דמאי וחיציין משום ודאי כפירוש ר"ת ופריך והלא אחריו מפירות המותרין שאין מציין אותן מא"י אלא בקיסרין עצמן גדל ומורו רבנן דמותר לשלוח ודאי בחול צהודעה ולא נחלקו אלא בטבל צא"י וא"כ מנלן שלא בא לידו אחר ומשני דעדיין לא הותרה קיסרין צימי ר' יוסי והיו מחזיקין אותה בחזקת א"י והר"ר דוד ממילן תיך דהכא דחזא דלכלי פירות דלא מעשרין פי' שלא היו מחזיקין להפריש בחומרות א"י אצל כקולי ח"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש ולכן אסר להם כי טעם העיר והיה סבור שהוא של א"י וכן היהא דחולין דרבי שהמיר בית שאן לא לגמרי המיר אלא חומרי א"י המיר להנציח בה קולות חו"ל כגון ביטול ברוב וכמה קולות השניות פי' עד כמה בצבורות וכן היהא דמכויז דמשמע בירושלמי דפטור צין דמאי צין ודאי פטור מחומרי א"י ומ"מ קולי חו"ל נהוג בכל אותן המקומות ועל תרומות ומעשרות שאין אנו מפרישין עכשיו אף לא כקולי חו"ל אומר ר"ת דקרקעות שלנו משועבדות הם לשנים (א) ודינא דמלכותא הוא שאם לא יתנם יהיו משועבדות ציד עובד כוכבים ומשוקעות לו ולכן אינם שלנו וק' לר"י כי גם צימי החכמים היה להם קרקעות לטסקא כדאמרין פי' ח"ה (ב) צ"כ דף נד: ע"ש) מלן דלא יהיב טסקא לא ליכול ארעא וע"ק כי אנו יש לנו הרבה קרקעות שאין בהם טסקא ויש לממן על דברי הירושלמי דחלה דא"ר יוחנן דרבותינו שצו"ל היו מפרישין תרומות ומעשרות עד צאור הרוצים וצטלוס מלן ניהו רוצים א"ר זעירי תרגומיא ולא נודע פי' ואם הלכה רופפת צידך הלך אחר המנהג לשון ר' יהודה אצל ר"י אמר כי לא נתיחייבו בתרומות ובמעשרות אלא הסמוכות לא"י כגון מזרים וצבל מואצ וצני עמון כי שם היו רגילים להפריש שלא יצאו להקל דמעשר א"י אצל בנקומות הרחוקים לא חייבו חכמים שום מעשר ואפי' בגדן ומירוש ויזרע ובמקומות הקרובים נמי מפ' בירושלמי מנהג שחיי עושים קודם שצטלוס הרוצים רב יהודה צס שמואל חלת חו"ל ותרומת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש ר' בא צס שמואל אמר לא חשו אלא לתרומת דגן ומירוש ויזרע ר' אילא צס שמואל אמר לא חשו אלא לתרומה גדולה בצלד אצל לירקות אף לתרומה גדולה לא חשו מדמני אפי' (א) מעשר לירקות מדצריהם משמע מדברי הירושלמי דדבר שהוא מדצריהם צאצך לא הפרשוהו כלל בחו"ל ושמא ירק דוקא משום דאין לו אסמכתא כלל מן הפסוק (ב) דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק. הכא משמע שהיה רבו וכן משמע נמי בצמא דוכתי שאמר שמועות משמו ותימא דצנסהדרין פי' זה בוצר (דף ס.) קאמר ר' חייא צר זרנוקי ור"ש בן יהוצדק אזלו לעבר שנה בצאסיא איטפיל צהדייהו רש"ג כו' ואי קרי לכו רועי לאן מאי אימא ליה ואי (ג) רבו היה לו למחות על כבוד רבו דאי הוה רביה של רבי יוחנן רש"ג הוה תלמיד (ד) דא דייחיד נאסרין. צ"ל דמייירי כגון (ה) דנצעי מארעיה וא"ת והא אמרין בשילהי מרובה (ב"ק דף פ"א.) גבי עשר תנאים שהתנה יהושע ומעין היואל בתחלה צני העיר מתקפין הימנו וא"כ היאך הוו דייחיד ואמר ר"י דמייירי צמעין היואל מעצמו והכא מיירי בחפר בור א"י מיירי הכא כגון שכל העיר שלו: איקלע לגבלא. מפריש צערוך (ו) הר שער וכן תרגס יומנן הר שער טורא דגבלא וצתרגוס ירושלמי אומר הופיע מהר פארן איתגלי מטורא דגבלהון לצני דישמעאל וימיהו לפי האמת משמע יותר שהיא עיר מא"י דלמפר פי' צתתבות (דף ק"ב.) (ז) רש"ל אקלע לגבלא חזא עגלים צין גפנים כו': עובר בוכבים ועבר הבא ע"ב בת ישראל דה"ל במוזר. וא"ת אמאי איצטרך צפ' אלמנה לכ"ג (יבמות דף ק"א:) וצפ' עשרה יוספין (קדושין דף ע"ה:) לר' יוחנן קאמר דת' כהן כי תהיה לאיש זר לאשמעיין דעובד כוכבים ועבד שצאו על צת ישראל שפסולה פשיטא השתא הולד ממזר פוסל צציאתו מיצביא ואומר ר"י הא דדייה הא דרביה (ז) ב"ל שנאבא במוזר שהוא חי בו. (ח) פסק ר"ת כהני תרי לישני דהא ר' יוחנן ס"ל כהאי לינשא צתרא וק"ל רב ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן וללינשא צתרא נמי לא פליג רב עליה וכלישנא דכל שנאכל כמות שהוא חי אית ליה לסתם תלמודא לעיל פי' אין מעמידין (דף נ"ט:) דקאמר דלמאי ניוחש לה אי משום צצולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי וכן גבי משחא שליכא קאמר (לעיל מ"ז:) דנאכל כמות שהוא חי אע"פ שהוא עולה על שלחן מלכים (ט) וללינשא צתרא דהכא מוסף להקל דאפי' אינו נאכל חי שרי כיון שאינו עולה כגון תורמוס וצאה ודאי מודי דדבר שנאכל חי אע"פ שהוא עולה שרי מדע דלעיל פרק אין מעמידין (דף נ"ט.) דקאמר אכא צינייהו דגיס קטנים ארזי ודיקא שאין נאכלין חיין (ט) (ועולין) על שלחן מלכים ולא קאמר אכא צינייהו דש ופירות שנאכלין כמו חיין ועולין אלא דהא ליכא מלן דפליג דכיון שנאכלין חיין אין צו משום צצולי עובדי כוכבים וללינשא צתרא צא להקל ולעולם אינו אסור אלא צין כן שניהם אינו נאכל ועולה (י) ב"ה שיוצ"ך ענבים צגת. רש"ס פי' ח"ל כשצוצרים הענבים ונותנים אותם בצלים להוליכין לגת מתמעדין